

ДУСЛУК

НУРЛАТ РАЙОНЫ ИЖТИМАГЫЙ - СЯСИ ГАЗЕТАСЫ.
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА НУРЛАТСКОГО РАЙОНА.

9 декабрь, 1998 ел.
ЧӘРШӘМБЕ

Газета 1931 елның 9 июленән бирле чыга.

№ 140 (8297)

Баясе билгеләнгәнчә

(Район активы киңәшмәсеннән)

Әле узган дүшәмбедә генә район хакимиятендә булып узган зур семинар - киңәшмәдә беренче чиратта терлекчелек мәсьәләләренә багышланган зур сөйләшү булганлыгы турында тәфсилләп язган идек. Һәм менә нәкъ бер атнадан соң, бу юлы инде тагын да зуррак контингент белән шул ук темага тагын да җитдиерәк һәм кичрәк сөйләшү үтте. Хакимият башлыгы Ф.С. Сибатуллин моңа сәбәпнең бик җитди булуын сүзенә башында ук темле иттереп әйтте. Республикада халыкны азык - төлек белән тәмин итү мәсьәләсенә соңгы вакытта шактый ук кискенләшүе, һәм моңа беренче чиратта авыл хужалыгы продукциясе житештерү һәм хәзерләүнең артуга бармавы сәбәп булса, икенчедән, аларны чиктә озатуларны чикләү зарурияты бар җитдилегендә алга килеп басты. Хөкүмәт авыл товар житештерүчесенә карата чын - чынлап йөз белән борылу сәясәте алып барган шартларда бездән бары бер генә нәрсә сорала - терлекчелектә тотрыклылыкны сақлауга ирешергә, продукция житештерүне арттыруның бар мөмкинлекләрен эшкә жигәргә, житештерелгән продукцияне үзбездә дә, дөүләттә дә отышлы булырлык иттереп урнаштыру чарасын күрергә кирәк.

Житештерүгә килгәндә, хакимият башлыгы иң элек узган атна ахырында Президент М.Ш.Шәймиевның хакимият башлыгы һәм башка җаваплы хезмәткәрләр белән Биектау районы базасында уздырылган семинар - киңәшмәсә йомгалары белән тәфсилләп таныштырды. Биектауда безнең күпчелек хужалык житәкчеләренә яхшы таныш алдынгы хужалыкларда терлекчелектә эшне элеккечә үк эзлеклелек белән тотрыклы алып баралар икән һәм чын хужаларча эш итеп, менә дигән нәтижеләргә ирешәләр. Ул җәһәттән безнең районда да терлекчелектә чыгымнарға каршы механизмга корылган стильдә эш итеп әйбәт кенә нәтижеләргә ирешүче хужалыклар аз түгел. Әмма терлекчелектә асылын тәшкит итүче технология таләпчән тайпылышсыз үтәү эше барлык хужалыкларда да тиешле дәрәжәдә түгел әле. Аерым алганда, хакимият башлыгы бу тармакта нәсел эшенә һәм селекция мәсьәләләренә бик җитди карау зарурлыгын кабат - кабат асызсыз калады. Шунсыз мөмкин дә түгел, чөнки малларны бәйләүсез асрау алымын кертү барыяклы уйлап гамәлгә ашырылмый икән, терлекләрнең ияссез калуына юл кую бик тиз, ә моның исә нәкъ менә нәсел - селекция эшенең күздән дә, кулдан да ычкынуына киртәчәгә бәхәссез. Кызганычка каршы, семинар - киңәшмәләрдә күп тапкырлар тәкыярлап һәм ачык аңлатылып килсә дә, нәсел - селекция эше мәсьәләләре күп кенә хужалыкларда үзагыма куелган әле. Ә бу терлекчелектә иртөгәгә көне ничек буласы турында уйламау

дигән сүз. Районга махсус килгән вәкил - "Татмәсопром" холдинг компаниясе президенты Ә.Г. Булатов та киңәшмәдә ясаган чыгышында нәкъ менә шуңа игътибар юнәлтте. Нигездә үзләренә караган "Нурлат" агрофирмасы хужалыклары мисалында гына булса да Әхмәтжан Галимжанович терлекчелектә алып баруда күп кенә мөһим мәсьәләләрнең күз уңынан ычкынуы һәм моның аяныч нәтижеләргә китерүе турында бик борчылып сөйләде. Аның теге яки бу тармакта эшнең торышына бик нигезле һәм гыйбрәтле мисаллар белән анализ ясагы житәкчеләренә җитди уйландырыр дип ышанасы килә. Ф.С. Сибатуллин да бу сөйләшү моның белән генә тәмамланарга тиеш түгел, алга таба ничек яшәү, хәлне ничек тотрыкыландыру, уртак көч белән жайга салу турында урыннарда белгечләр катнашында җитди киңәшмәләр, хәтта хужалыкларның гомуми җыелышларын яки авыл җыеннарын уздыру максатка ярашлы дип басымы ясап үтте. Анысы терлекчелек продукциясе житештерү һәм хәзерләүне арттыруда барлык мөмкинлекләрен дә, жәмәгать терлекчелегенә генә түгел, шәхси хужалыкларның да резервларын тулысынча эшкә жигү зарурлыгынан килеп чыга. Хакимият башлыгы шәхси хужалыкларның мөмкинлекләрен тулырак эшкә жигү зарурлыгы турында болай да адым саен кабатлап ки-

лә. Менә бу киңәшмәгә дә хужалык рәисләре, предприятие, оешма, учреждение житәкчеләре белән бергә җирле үзидарә башлыклары да чакырылган иде. Соңгыларының алдында торган бурычлар шулай ук җитди - шәхси сектордан ит - сөт, башка төр продукциянең халыкның үзеннән артканын сатып алу эше бер генә көнгә дә игътибардан читтә калырга тиеш түгел. Бу шушы җүрдә, шушы урында үскән азыкны ашатып житештерелгән продукциянең чиктә китмәвә ягынан да мөһим, бу акчасызлык заманында халыкны даими рәвештә тере акча белән тәмин итеп торуга җәһәттеннән дә кыйммәт. Ул максатларның беренчесе уңаеннан киңәшмәдә шәһәр һәм район эчке эшләр бүлегә башлыгы В.В. Иванов чыгыш ясаганда, хәзерләү эшчәнлеген ничек кабаттан аякка бастыру турында район кулланучылар жәмгыяте рәисе М.С. Моратов тыңланды. Эчке эшләр бүлегә башлыгы продукцияне район һәм республика чикләреннән чыгаруларны чикләү буенча милициянең шактый эш башкаруын әйтү белән бергә, урыннарда матди байлыкка сак карау юнәлешендә хужалыкларның үзләрендә дә тиешле эш оештырылырга тиешлегенә, моңа игътибар итмәүнең нинди аяныч нәтижеләргә китерүе турында җитди сүз кузгатты, ә менә хәзерләүләр эшчәнлеген ничек жайга салуның ачык перспективасы күзалланмый икән әле.

(Ахыры Зиче биттә).

Инвалидлар декадасы бара

МӘРХӘМӘТЛЕЛЕК ӘЗСЕЗ КАЛМАС

Суқырлар жәмгыяте районара оешмасы инвалидлар көнен зурдан билгеләп үтте. Зиче декабрьдә бериндиде оешма, предприятие карамагында да булмаган 22 начар күрүчә һәм бөтенләй күрмәүчә кешеләр чөй табыны артына җыелдылар. Аларның күңелләрен күрү өчен район мәдәният йортынан тулы концерт бригадасы чакырылды. Л.Жиһаншина рус, С.Котдусова татар, М.Илларионова чуваш җырларын башкардылар, ә С.Миннеханов баяны белән аларның җырларына да кушылды, үзе дә җырлады. С.Камитов эстрада монологлары белән көңелләрен күтәрде. Концертны В.Голубева алып барды.

Сетелгән кешеләргә бүгенге авыр вакытта ярдәм йөзеннән әзерләнгән ашамлыклар пакеты таратылды. Бу күчтәнәчләренә һәм чөй табынын әзерләргә булышлык күрсәткән азык - төлек комбинаты, икмәк һәм сөт - май заводлары, ит комбинаты, элеватор житәкчеләренә зур рәхмәт-бизне ирештерәсебез килә. Инвалидлар өчен бу көн чын бәйрәмгә әйләнде, шул кечкенә генә мәрхәмәт-лекекне дә алар югары бәйләп, зур канәгатьлек белән өйләренә таралыштылар.

З.БОГДАНОВА,
Бөтенроссия суқырлар жәмгыяте районара оешмасы рәисе.

«ДУСЛУК»КА ЯЗЫЛУ БАРА

1999 елның беренче яртысы өчен "Дуслык" ("Дружба", "Туслах") район газетасына язылу баясе - 25 сум 20 тиен. Бөек Ватан сугышында катнашучыларга һәм инвалидларга, Әфган сугышында булучыларга, Чернобыль атом электр станциясендәгә фажига нәтижеләрен бетерүдә катнашучыларга тиешле документлар нигезендә 50 процент ташлама ясала.

ФИКЕР

Узган шимбә көнне район мәдәният йортында Россиянең атказанган, Татарстанның халык артисты Альберт Әсәдуллинның гаҗәеп матур концерты булды. Концерт ике телдә алып барылды, җырлар хәтта өч телдә башкарылды. Танылган милләттәш безнең таланты кичәнә бик матур бәйрәмгә әверелдерде: ул зал белән ике арада эчкерсез бәйләнеш урнаштыра алды, тыңлаучыларның сорауларына бик теләп, иренмичә җаваплар бирде. Татарстанда туып, Санкт - Петербуртта җырчы буларак формалашкан Әсәдуллинның үз милләте, туган җире, әнисе белән горурулануы бездә чик-

сез соклану уятты. Аның дәрәжәсендәгә артистың Нурлат сәхнәсендә чыгыш ясагы - безнең өчен озак истә калырылык вакыйга иде, билгеле. Өстәвенә, артист үз чыгышын бушлай үткәреп, сәнгатькә гашыйк һәр жан өчен аны карау мөмкинлеген бирде. Альберт өфәнденең әйтүенчә, бу адымны ясауда район хакимияте башлыгы белән шәхси дуслык хисе нигез булган. Шуңа җырчыга рәхмәт юллаганда, нурлатлыларның рухи тормышын баету турында кайгырткан хакимият адресына да жылы сүзләребезне житкәрәсебез килә. Хезмәт кешесенә жан азыгы да зур канәгатьлек бирә бит!

Р.ГИНЯЕВА.
4иче мәктәп директоры.

12 ДЕКАБРЬ - ШӘҺӘР КӨНЕ

Хөрмәтле нурлатлылар!

12 декабрь көнне ипподром майданында "Шәһәр көне"нә багышланган зур бәйрәм була. Бәйрәмнең программасы түбәндәгечә:

1. Бәйрәмне тантаналы ачу.
2. Спорт ярышлары һәм спорт - күңел ачу уеннары.
3. Нурлат шәһәре призына Мәскәу, Казан, Түбән Кама, Яр Чаллы, Тольятти, Ижевск, Ульяновск, Самара шәһәрләреннән Россиянең иң көчле спортчылары катнашында кышкы трек автомобиль узышлары. Аннан соң стартка "Буран"нар басачак (ярышка чыгарга теләүчеләр хәзердән терлекчеләргә тиешләр).
4. Сәүдә предприятиеләре - Нурлат район кулланучылар жәмгыяте, "Нурлатнефть" НГДУсы, тимер юл һәм урман хужалыгы эшчеләренә тәэмин итү бүлекләре, район хужалыклары һәм предприятиеләре кибетләре, шәхси эшмәкәрләр, жәмәгать туклануы предприятиеләре сатучылары катнашында зур ярминкә.

Бәйрәмдә пар атларда майдан әйләнү мөмкинлегенә булачак. Иң җитез һәм матур бизәлгән атларга урыннар билгеләнәчәк. Ярминкәдә иң мул товар белән катнашкан һәм сәүдә нокталарын матур итеп бизәп, халыкка культуралы хезмәт күрсәткән сәүдә оешмалары һәм хужалыкларга да махсус урыннар каралган.

Бәйрәм 9.00 сәгәттә башлана. 11 декабрь көнне автоузышларда катнашучылар өчен контроль үтү билгеләнә.

Хөрмәтле нурлатлылар, кунаклар! Шәһәр көненә рәхим итегез!

СҮЗ - БӘЙРӘМГӘ ӘЗЕРЛЕК ТУРЫНДА

Узган шимбә көнне шәһәр оешма - предприятие, учреждение житәкчеләре катнашында "Шәһәр көне"н үткөрү буенча эшчеләргә булды. Аны район хакимияте башлыгының беренче урынбасары Ю.В. Терентьев алып барды. Шәһәр бәйрәменә әзерлекнең барышы турындагы информацияне район хакимияте башлыгы урынбасары

ЖАН АЗЫГЫ АЛДЫК

Узган шимбә көнне район мәдәният йортында Россиянең атказанган, Татарстанның халык артисты Альберт Әсәдуллинның гаҗәеп матур концерты булды. Концерт ике телдә алып барылды, җырлар хәтта өч телдә башкарылды. Танылган милләттәш безнең таланты кичәнә бик матур бәйрәмгә әверелдерде: ул зал белән ике арада эчкерсез бәйләнеш урнаштыра алды, тыңлаучыларның сорауларына бик теләп, иренмичә җаваплар бирде. Татарстанда туып, Санкт - Петербуртта җырчы буларак формалашкан Әсәдуллинның үз милләте, туган җире, әнисе белән горурулануы бездә чик-

Төрнәс спирт заводы Яңадан туу

Төп сүзгә керешкәнчә, без раз гына чигенеш ясык: "Төрнәс спирт заводы" дөүләт унитар предприятиесе - "Татспиртпром" берләшмәсендә бары чимал гына житештерүчә бердәнбер предприятие булып калган иде инде. Чималга сорау да тыйнак, бәя дә - чикле. Шуңа предприятиене үзгәртеп кору зарурлыгын заман үзе байтактан сиздерә килде. Әмма бу биниһа зур эшне кузгатып жиберүчә итеп район хакимияте башлыгы Ф.С.Сибегатуллинны атайлар. Хаким "Татспиртпром" берләшмәсе житәкчелегә белән уртак тел табып, моннан бер еллар элек бозны кузгатып жиберүгә иреште. Өз төзелешкә икенче сулыш өргән вакыйга итеп бирегә ТР Премьер - министры Р.Н.Миннеханов килүен атайлар. Премьер үзе күрәп, объектның зур киләчәгенә инангач, матди ныгыту бүленгәч, аны өлгертүнең конкрет сроклары билгеләнгәч, төзелеш чын мәгънәсендә удар төс ала. Чөнки сроклар бик кыска була: быел чиста спирт житештерү эшен башлап жиберергә. Ә бу - бер заводны гына түгел, спирт житештерү белән турыдан - туры бәйлә күп башка - су белән тәмин итү, канализация, электрлаштыру, чимал саклау склады, лаборатория, котельня хужалыгы һ.б. мәсьәләләргә хәл итүне тизләтүне дә сорый иде. Хәзер Төрнәстә шул бер максатка буйсынган күп юнәлешле хезмәтнең иң кызган чагы.

- Бүген дә бездә 20ләп эре подрядчы эшли, гомуми исәпләгәндә, алар саны 30ләп жыелгандыр, - дип каршылады безне "Төрнәс" спирт заводы дөүләт унитар предприятиесе директоры Р.Г.Сунеев. Әйе, завод территориясе дә, аның конторасы да умарта оясын хәтерләте иде. Подрядчыларның һәрберсе үз эшен иң мөһиме итеп санып, күрсәтелгән сирокка сыешыр өчен эшләр ике сменада алып барыла. Заводны реконструкцияләүдә коллективның 120 кешесе дә турыдан - туры катнаша, барлык инженер - техник хезмәткәрләрнең дә мәшәкате чиктән ашкан. Төзелешкә "Татспиртпром"нан 4 - 5 белгеч контрольлек итә, аларның берсе - баш белгеч Павел Иванович Дьяконский инде айга якын биредә яшәп булыша һәм беренче продукция алганчы беркәя кузгалырга уйламый. Үз тармагында "поты белән тоз ашаган" Павел Иванович - төп технолог та, иң таләпчән инженер да, прораб та, электрик та... - югары сыйфатлы продукция житештерү өчен һәр участокның төгәл эшләве кирәк булачак.

Ә шулай да, заводта нинди үзгәрешләр көтелә соң? Иң әүвәл шуны әйтәргә кирәк: чимал житештерүдән сыйфатлы продукция житештерүгә күчү - заводны яңабаштан үзгәртүне таләп итә. Бу - тулаем яңа схема, яңа жиһаз

лар белән эшләчәк өр - яңа заманча предприятие булачак. Андый завод республикада юк, дөньяда да - бармак белән генә санарлык. 1100 декалитр чимал спирты житештерүчә завод реконструкция нәтижәсендә проект куәте 2000 декалитр иң чиста "люкс" һәм "экстра" спирты житештерүчә предприятиегә әйләнәчәк. Бу тулаем үзгәртеп корудигән сүз. Әйттик, пешерү станциясе (станция разваривания) әлегә 30нчы еллар дәрәжәсендә генә булган. Реконструкция вакытында түбән температуралы механик - ферментатив схема кертеләчәк. Бу схема 40 - 45 градуска кадәр жылылык энергиясенә экономия ясарга мөмкинлек бирәчәк. Шунның нәтижәсендә 1 тонна чималдан продукция алу күләме артачак, аның сыйфаты яхшырачак. Бу хакта П.И.Дьяконский тулы белешмә бирә: элек чимал житештерү өчен температураны 146 градуска кадәр житкергәннәр. Югары температура вакытында чимал яна, катнашмалар күп барлыкка килә. Киләчәктә спирт житештерү өчен 90 градустан артмаган жылылык кулланылачак.

Икенче үзәк цех - ачыту цехы да киңәйтелә, үзгәртеләчәк. Биредә ачыту сирогын 72 сәгаттән 64 - 56 сәгаткә кадәр кыскарту күздә тотыла. Ә бу заводның житештерүчәнлегенә арту - суға, энергиягә экономия дигән сүз.

Яки өченчәсе - элек бер ачыткы кудыру (брагоперегонный) колонна булса, хәзер 5 колонналы жайланма куелачак, шунның нәтижәсендә энергияне экономияләргә мөмкин булачак, әйттик, жылылык энергиясе 20 процентка азрак сора-лачак. Биредә катнашмаларны концентрацияләү һәм ахыр чистарту колонна-

лаборатория дә дучар ителә. Яңа лабораториядә экспресс анализ ясау өчен заманча приборлар куелачак, ул чимал лабораториясе, спирт һәм житештерү лабораторияләрен берләштерәчәк. Гомумән, әйткәнчә, спиртзавод хужалыгы яңабаштан корыла. Биредә башкарыласы эшләрне тулысынча белим дисәң, "Завод биналары һәм корылмаларының титул исемлеген" карарга кирәк. Анда спирт житештерү, канализация, барда тарту комплексы, спирт саклагыч, бөртеп саклау склады, гаражга реконструкция һ.б. каралган. Электр энергиясенә 2нче фидеры сузылган, чистарту корылмаларын булдыру гына да 5 миллионга төшәчәк. Газ белән эшләүгә күчәргән котельня Төрнәснәң социаль объектларына да жылы бирерлек итеп ясала. Бу һәм тагын әллә ни кадәр эшләрне төгәлләү сирогы итеп 2000нче ел күрсәтелә. Шулай итеп, реконструкция заводның үзенә генә түгел, тулаем совхоз тормышына да зур үзгәреш бирәчәк, ә инде хәрәкәткә киткән, аның нәтижәләре район, республика тормышына да яңа сулыш өрәчәк.

Бу көн кайчан булыр дисезме?

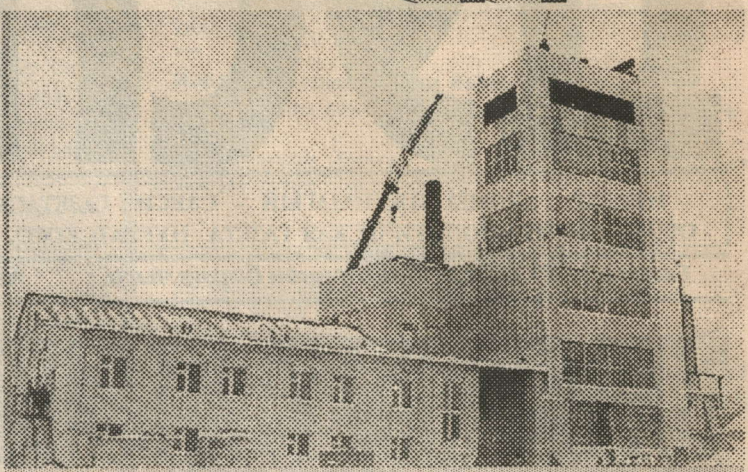
Биредә пешерү станциясе булачак.

Спирт саклагычны киңәйтү;

сы кулла-ну спир-тның сый-фатын гаран-тияли, спир-тулаем чыгышы да 2 - 2,5 процентка артыграк булачак. Иң мөһиме, элек бердәнбер автоматикасы - монометры гына булган завод тулысынча автоматлаштырылачак, житештерү белән компьютер ярдәмендә идарә итү күздә тотыла. Билгеле, шундый заманча яңартуға барлык биналар, шул исәптән

Завод житәкчелегә әйтүенчә, декабрьнең 25нче кадәр алар төзү - монтаж эшләрне төгәлләп, жиберү - көйләү эшләрне күчәргә һәм яңа ел алдыннан беренче продукцияне алып карарга ниятләр. Бу планы гамәлгә ашыру жиңел булмавын беләләр, әмма, Премьер - министр Р.Н.Миннеханов әйткәнчә, хәзер артка юл юк, бары алга гына барырга. (Сүз уаеннан, Премьерның бу объект белән

Бу мөһим объект турында без монарчы газетада бер генә жөмлә яза килдек: "Югары сыйфатлы "Люкс" спирты, сыйфатлы арагы чыгарачак, шуның белән район бюджетна байтак керем бирәчәк". Әмма бу максатка ирешкәнчә, Төрнәс спирт заводында гажәеп зур хезмәт нәтижәсендә тамырдан реконструкция баруын яқтыртканыбыз булмады. Хәзер дә әлегә катлаулы производство, зур хужалыкта барган күпкырлы хезмәт турында тулысынча сөйләп житкерү максатын куймыйбыз, ул бер генә язмада мөмкин дә түгел. Әмма газета укучыларыбызда районның удар төзелеш рәвешен алган бу объект турында гомуми кузаллау булырга тиеш, дип саныпбыз.

кызыксынуы кимеми, 7 ноябрь көнне киңәшмәдә ул объекттагы эшләрнең барышын жентекләп сорашкан). Шуңа завод житәкчелегә бүген эшнең иң үзәгендә кайнаган подрядчылар - "Тимер" проект житештерү фирмасы (В.П.Андрианов), КМУС (Г.Д.Жиһаншин), "ДАН" фирмасы (И.Ю.Галиев), Чаллы двигателъ - монтаж и д а р а с е (Р.Г.Фаньян), РИК -

төзелгән заводтан сорау да зур булачак: сыйфатлы продукция республиканың гына түгел, РФ регионнарының да базарын яуларга, анда ныклы репутациясен сакларга һәм ахыр максат - даими рәвештә тере акча эшләргә тиеш булачак. Базарга, билгеле спирт түгел, чиста арагы чыгару күздә тотыла. Шуңа да заводның тагын бер мөһим ноктасы - арагы эшләү линиясе булачак һәм аны эшкә жиберүне озакка сузмау хакында да сүз беренче көннәрдән үк алып барыла. Ул гамәлдә дә шулай булыр, мөгаен: төрнәслеләр ТР Министрлар Кабинетында бу жәһәттән Германиянең "Кронос" фирмасыннан арагы - ликер заводына 3 комплект жиһазлар сатып алу турында карар кабул ителгән, ул заводның берсе - безгә булачагын әйттеләр. Бу өлкәдә данлыклы фирма жиһазлары шулай үк иң заманча, иң кызыгырлык икән.

Төрнәс спирт заводы бүген менә шундый мәшәкатләр белән яшәп Рәхмәт авыл кешеләренә - подрядчыларның күбесен алар яшәп торырга керткәннәр, ашханәдә 3 тапкыр ризык әзерләп - пешекчә кызларга шулай ук эш житәрлек. Конторада төзү - бушату, түләү - күчәру, кайтару, табу кебек мәшәкатләр белән подрядчылар, белгечләр телефон чылтырата факс юллы, директорны йөдетә. Киеренкелек, хәрәкәт зур, эш тыгыз. Әмма, безгә калса, һәрберсе үзенә мөһим һәм бәһалә эштә катнашуын аңлый һәм заводның беренче продукция житештерәсе көнен якынайту өчен үзәннән көтелгәнне артыгы белән башкарырга эзер иде. Ә фидакарлар булган жирдә сүз эштән аерылмый ул.

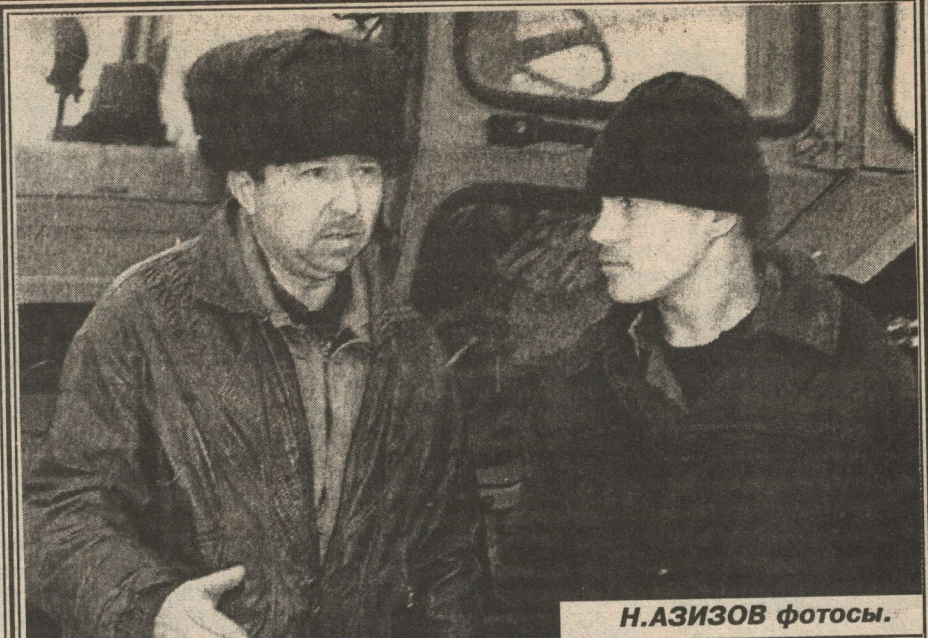
С.ХАЙРУЛЛИНА
Н.АЗИЗОВ фотолары

ОРМАННЫҢ ҮЗ АҒЫМЫНА КУЕП БУЛМЫ

Ахыры. Башы 1нче
а).
авыл хужалыгы про-
диясенә сорау да зур
ган, баялар да арт-
у ягына карала тор-
шартларда авыл хал-
ың үзеннен арткан
дукциясен шәһәр ке-
сенә житкерү эшенә
лап торып алынмау,
ек кенә акланьрга
ышсак та, ахыр чиктә
әүгә дә зыяннан
шка нәрсә бирми. Бу
тәттән хакимият баш-
ы һәм республика
иле Нурлат ит ком-
натының да авыл ке-
се белән кулланучы-
арасында ышаныч-
арадашчы булырга
ешлегенә басым яса-
лар. Сүз сугым мал-
рын нәкъ менә ком-
нат аша реализаци-
еу һәм тапшырылган
рлек өчен акчаны ва-
тында биреп бару ту-
нда бара. Хужалык-
да эчке кирәк - ярак-
рга суеласы терлекне
нәкъ менә ит комби-
ты аша үткәру кирәк-
ге алга куела. Бу исә,
рдән, хужасызлыкны
кләр, икенчедән, тер-
ктән алынырга мөм-
н булган барлык про-

дуктарның да максат-
чан кулланылуына ките-
рер иде. Дөрес, бер үк
вакытта терлекләренә
исәпсез - хисапсыз күп-
ләп суюны кискен чик-
ләү зарурлыгы да бар,
анысын да онытырга
кирәкми. Хакимият баш-
лыгы хужалык житәкче-
ләре алдына терлеклә-
нең баш санын кабат
туксанынчы еллар баш-
ындагы дәрәжәгә жит-
керү бурычын бар жит-
дилегендә куя. Ә моңа
ирешү юллары күп төр-
ләй һәм алар хакинда
киңәшмәдә ачык әйтел-
де. Эш ахыр чиктә өлеге
дә баягы нәсел - селек-
ция эшен торгызуга, шу-
лай итеп, маллардан
үрчем алуны житди ар-
ттыруга, аларның үле-
мен киметүгә кайтып ка-
ла. Шул ук таләп бүген
көнүзәк булган бурыч -
сөт житештерү һәм хә-
зерләүне арттыруга да
кагыла. Ә хакимият баш-
лыгының беренче урын-
басары Ю.В.Терентьев
ясаган информациядән
аңлашылганча, теге ки-
ңәшмәдән соң узган бер
атнада күп кенә ху-
жалыклар бу эшне жайга
салып жибәрә алмаган-

нар өле. һәм монда объ-
ектив сәбәпләр белән
генә акланьрга тырышу
урынсыз, чөнки, күп оч-
ракта эш урыннарда бу
тармакка көндәлек игъ-
тибар булмауга кайтып
кала.
Киңәшмәдә кузга-
тылган мәсьәләләрнең
барысы турында да
берьюлы әйтеп бете-
рергә мөмкин түгел. Әм-
ма анда барган сүзнең
төп асылы бер - бу авыр
заманда безгә төпкә
китмәү өчен барыбыз
бер булып тырышырга
гына кала. һәр эш учас-
тогында ныкты тәртип
урнаштырмыйча, һәр-
кемнең үзе урынында
намус белән эшләвенә,
технология таләпләрен
тайпылышсыз үтәүгә
ирешмичә торып, уңай
нәтижәгә өмет итәсе дә
юк. Демократия дип
күпме генә авыз чайка-
сак та, тормышны үза-
гымына куеп кына алга
барырга мөмкин түгел.
Базарның кырыс шарт-
ларына бары ныкты
бердәмлек булганда гы-
на каршы торырга мөм-
кин.
Р.ГЫЙЛЬМЕТДИНОВ.

Н.АЗИЗОВ фотосы.

“Чулпан” крестьян хужалыклары ассоциациясенәң трактор бригадасы бригадир Юныс Касыйм улы Мортазин өчен кыш көннәре дә мәшәкәтле һәм эшле чор.
Техниканы язгы кыр эшләренә әзерләү, шул ук вакытта бер ишеләрен хужалык мәшәкәтләре өчен гамәлдә йөрту иң әүвәл аңардан таләп ителә бит. Ә Юныс Касыймович эшне жиренә житкереп оештыра белә, механизаторлар белән дә уртак телне күптән тапкан инде ул. Ни дисәң дә, үзе гади механиктердан күтәрелде бит ул бүгенге вазифасына. Техниканы биш бармагыдай белүен, оештыру сәләтен искә алып, бер ара аны өле хужалыкның баш инженеры да итеп куйганнар иде. Әмма Мортазин холкы житәкче булудан бигрәк эшнәң үзәгендә кайнау, практик гамәлләр белән мәшгульлекне ярата, шуңа

бүгенге эшен ул нәкъ үз урыны дип саный: эзли, таба, булыша, киңәшләрен бирә. Шуңа хужалыкның яшь механизаторлары нинди генә проблема туса да аның янына ашыгалар. Рифкәт Садыйков та Юныс абыйсыннан күп нәрсәгә өйрәнә. Үз хужалыкларында 3 - 4 еллап МТЗ - 80 тракторын йөртүче Рифкәт, дөрес, механизатор һөнәренәң иң төп үзенчәлекләрен аңларга, үзләштерергә өлгерде инде. Әмма камиллеккәң чиге юк, өстәвенә, күбрәк сөт ташуга кулланыла торган тракторын да гел төзек, сафта тотасы. Шуңа бригадир белән һәр очрашудан үзе өчен күп киңәш, белем ала Рифкәт, ә тырышлык, эшкә намуслы караш кебек сыйфатлар аңарда житәрлек.
Рәсемдә: “Чулпан” КХАсыннан Ю.К.Мортазин һәм Р.Ә.Садыйков.

СОЦИАЛЬ ИМИНИЯТТА ҮЗГӘРЕШ КӨТЕЛӘ

Быелның 12 августында “Российская газета”-да “Производства бәхетсезлек очрақларыннан һәм профессиональ авырулардан мәжбүри социаль страхование турында” Федераль Закон рәсми рәвештә басылды. Аны кабул итү гражд-

каплау, шулай ук эш бирүченәң Фондка иминият кертемнәре күчәрүе күздә тотылмаган граждандык - хокук шартнамәсе буенча эшләүченәң югалган хезмәт хакин эш бирүче түләргә тиеш.
Бу Закон тиешле иминият тарифларын билгеләчәк Федераль Закон кабул ителгәннән соң үз көченә керәчәк. Хәзерге вакытта законның 27нче маддәсе буенча Социаль страхование фонды страховать итүчеләренә беренчел теркәү, страхование алуга хокукы булган затларны исәпкә алу, шулай ук страховать итүчеләрдән производствода бәхетсезлек очрақларыннан һәм профессиональ авырулардан каза күрүчеләр турында мәгълүматлар жью белән шөгильләне. Страховать итүче сыйфатында теркәлү өчен Социаль страхование фондының территориаль башкарма органына билгеләнгән формада тиз арада:
- һәр айда страхование акчасы алучылар һәм производствода имгәнүләргә бәйле чыгымнар турында мәгълүматлар,
- каза күрүчеләргә яки производствода бәхет-

сезлек очрагы яки профессиональ авыру аркасында күргән зыянны каплатурага хокукы булган затларга карточкалар тутырып тапшырырга тиешләр. Ул мәгълүматларның дөреслеге дөүләт хезмәт инспекторлары, хезмәт буенча органнар хезмәткәрләре, профсоюз органнары белән берлектә Фондның башкарма органы тарафыннан тикшереләчәк. Шуңа күрә предприятие һәм оешмаларда каза күрүчеләренәң шәхси (учет) эшләрендә аларны социаль страхование белән тәэмин итү өчен кирәкле барлык документлар да булырга тиеш.
Аерым алганда, производствода бәхетсезлек очрагынан яки профессиональ авырудан каза күрүченәң эшендә:
- каза күрүченәң зыянны каплауны сорап язган гаризасы,
- каза күрүченәң зыянны ничек каплау (почта аша, банктагы шәхси счётына күчәрү) юлын сайлауы турында үзе хакинда барлык мәгълүматларны да күрсәтеп язган гаризасы,
- производствода бәхетсезлек очрагы турында акт (Н - 1 формасы), профессиональ авыру турында медици-

даньның хәвәфсез хезмәткә һәм эштә имгәнган очракта социаль яклауга булган конституцион хокукларын яклау буенча дөүләтнең бурычларын үтәвен тәэмин итүнең объектив зарурлыгынан килеп чыкты.
на нәтижәсе яки эш бирүченәң гаеплелеген раслаучы документлар яки суд карары, шулай ук хезмәтне саклау буенча дөүләт инспекторы нәтижәсе,
- хезмәткә сәләтлегең ни дәрәжәдә югалтуы турында, тиешле очрақларда - өстәмә ярдәм төрләренә мохтажлыгы турында медицина - социаль экспертиза учреждениесе нәтижәсе,
- каза күрүченәң гаеплелек дәрәжәсен ачыклаганда оешманың профсоюз комитеты яки башка вәкаләтле хезмәткәре чыгарган нәтижә,
- уртача хезмәт хаки турында белешмәләр,
- зыянны беренчел каплау турында, түләүләренәң һисаплау турында, зыянны каплау суммасын индексацияләү турында әмерләр,
- зыянны каплау өчен соңгы тапкыр кайчан түләнгәнлеге, аның суммасы, бурычны күчәрү турында белешмәләр теркәләр.
Караучысын (туендыручысын) югалту сәбәпле килгән зыянны каплау туры килгәндә каза күрүченәң эшенә:
- производствода бәхетсезлек очрагы ту-

аша, банктагы шәхси счётка күчәрү) турында үзең хакинда барлык мәгълүматларны да күрсәтеп язган гариза,
- соңгы тапкыр кайчан түләнгәнлеге, аның суммасы һәм түләүнең күпме тоткарланганлыгы турында белешмәләр теркәләр.
Эш бирүчеләр зыянны каплау суммасын алучыларның һәрберсенә шәхси (учет) эшләре булдыруны тәэмин итәргә тиешләр.
Хәзерге вакытта предприятие юкка чыгарылу сәбәпле зыянны каплау буенча акча түләүче иминият оешмалары (“Росгосстрах” системасы оешмаларын да кертеп) Федераль закон үз көченә кергәннән соң түләүләренәң үзара күчәрү мәсьәләләрен хәл итү өчен Фондның башкарма органнарына мөрәжәгать итәргә тиешләр.
Закон гамәлгә кергәнәң кадәр производствода имгәнү яки профессиональ авыру аркасында килгән зыянны каплауның гамәлдәге тәртибе кала.
Искәрмә: ай саен түләнгән торган сумманың дөрес билгеләнгәнлегең яшәү чыгымнарының күтәрелүен һәм хезмәткә түләүнең минималь күләме артуын исәпкә алып ачыккалу өчен Россия Хезмәт министрлыгының “Эшләүченәң сәләмәтлегең хезмәттә имгәнү аркасында килгән зыянны каплау суммасын индексацияләү тәртибе турында” 1994 ел, 21 март № 25 аңлатмасына мөрәжәгать итәргә.

СӘВ ХЫЯНӘТ ИТМӘСЭЗ. Шулай бит?!

“Өйләнү ирләр тормышында зур бер вакыйга, хатын - кызлар өчен кияүгә чыгу - тормышның үзе”, - ди шагыйрь. Ир - атларның еш кына гаиләсенә һәм хатынына хыянәт итүе мәгълүм нәрсә. Ләкин барлык ирләргә дә “хыянәтче” дип мөһер сугарга ярамый. Шулай ук, “барлык хатыннар да ирләренә тугрылыклы” дисәк хата булыр иде.

Ир белән хатынның бер - берсенә хыянәт итү очраклары шактый дәрәжәдә тормыш шартларына бәйле. Шулай да, ни өчен ирләр хатыннарга караганда ешрак хыянәт итә соң? Психолог Айхан Кальйонжу фикеренчә, жәмгыять ирләрне һәм хатын - кызларны бачактан ук төрлечә тәрбияли. Сер түгел

бит: бездә дә, сездә дә “ир кеше хатын - кызга караганда бар яктан да өстенрәк”, дигән караш хакимлек итә. Шунлыктан ирләр яшәтән үк: “безгә ни эшләсәк тә килешә”, дигән фикерне сөңдереп үсәләр. Ирләрнең хатыннары

өстеннән йөрүенә төп сәбәп тә әнә шунда.

Бер хатын (бер ир) белән гомер итү - зур бәхет ул. Гаилә корырга жыенган яшьләр моны яхшы аңларга тиеш. Өйләнешкәннән соң ир дә, хатын да чит кешеләр белән аралашканда чаманы онытмаска тиеш. Әлбәттә, һәр нәрсәне хыянәт галәмәте, дип санарга ярамый. Мәсәлән, матур, чибәр, мөлаем ир кеше яки хатын - кыз өйләнгән (кияүгә чыккан) кешеләрнең дикъкатен жәлеп итсә, моның бер гаебе дә юк. Ләкин монда чикне узарга ярамый. Әгәр өйләнгән кеше күңеленә хуш килгән башка женестәгә берәүгә мәгънәле итеп караса, бу хыянәт галәмәте булып санала.

КЕМНӘР КУБРӘК ХЫЯНӘТ ИТӘ НӘМ МОНЫҢ СӘБӘПЛӘРЕ

* Бер генә кеше белән озак вакыт никахта яши алмаучы бозык шәхесләр була. Алардан хыянәтне көт тә тор инде.

* Гаилә мохитеннән туйган, тормыш ямен жуйган кешеләр. Андыйлар хатынның (иренең) һамаң өйдә булуын тели, беркем белән дә аралаштырмый. Хәләл җефетенәң киemen дә, үз - үзен тотышын да тәнкыйтыли. Мондый кешеләр дә хыянәткә сәләтле.

* Хәләл җефетләренә феодалларча караучылар. Алар бик көчле була. Мондый кеше иренең (хатынның) хыянәт итүе өчен потенциал мөмкинлек әзерли.

* Хыянәтнең иң зур факторларыннан берсе - женсисалкынлык, битарафлык. Хәзерге вакытта бала тапкан хатыннарынның 35 - 40 процентында женсисалкынлык булуы күзәтелә һәм бу хәл 5 - 8 елга сузылырга мөмкин.

* Хәмер һәм наркотиклар белән дус кешеләр яныннан да хыянәт ерак йөрми. Андыйлар теләсә кем белән якын мөнәсәбәткә керә ала.

* Кайберәүләрдә даими рәвештә партнер алыштыру теләге була. Бу - патологик бозыклык. Әгәр кеше сөяргәләрен даими алыштыра икән, бу аның авыру булуы турында сөйли.

(“Заман - Татарстан”нан).

БЕЛДЕРҮЛӘР. РЕКЛАМА

САТАБЫЗ

Кулланышта булган йокы гарнитуры. Тел.: 2-12-51.

Хосусыйлаштырылган ике бүлмәле фатир. Тел.: 2-21-98.

Йорт яны корылмалары белән өй (Нурлатта). Каравыл Тавы авылында Шуяновка мөрәҗәгать итәргә.

Кулланышта булган бер яримлы ике карават кыйммәт түгел. Тел.: 5-35-05.

ТӨРЛЕСЕННӨН

35 сумнан арзан булмаган яңа ел бүлмәләре. Тел.: 5-39-39.

Гаиләгә (мөскөлеләр) яшәп торучы өчен (озак вакытка) өч бүлмәле фатир кирәк. АТП ягында, шәһәр үзәгендә булса өйбәтәрәк. Тел.: 2-19-84.

Валерий Николаевич Широков исеменә документлар белән кара - көрән төстөгә визитка табучының бир зур бүлмә бәрәбәрә Абыркино авылында Михаил Михайлович Мандрейкинга кайтарып бирүен сорыйм.

11 ноябрьдә, кич белән Карл Маркс урамының 4нч йорты янында соры тапты ак мөчә югалды. Табучының бүлмә бәрәбәрәне иясенә кайтарып бирүен сорыйм. Адрес: К.Маркс ур., 4 - 33.

Нурлат кулланучылар жәмгыятенә азык комбинаты халыктан килограммын 16 сумнан - дуңгыз ите, 1 сумнан сыйр ите жыйя. Түләү азык комбинаты кассасы аркылы башкарыла. Белешмәләр өчен директорга 2-16-04, 2-21-15 телефоннары буенча мөрәҗәгать итәргә.

Шипланган авторезина сатыла. Авторезинаны шиплау. Жиңгел автомашинага резина сатып алам. Тел.: 2-35-59, 5-35-91, кичке 5төн соң. Б - 97 № 28882 лицензия.

Он, шикәр сатып алам. Тел.: 2-11-13.

Чикләнгән җаваплылыктагы Нурлат “ТН - РЭТО” жәмгыяте оешмалар һәм шәхси затларга түбәндәге электр жиһазларын ясыи һәм ремонт үткәрә: ОПИ электродвигателе, 0,1 дән 160 кВтка кадәр, шул исәптән көнкүреш машиналары, батырма насослар.

ГД, АД серияле эретеп ябыштыру генераторлары, автогенераторлар, ПУ - 380 х 24 ВТ, 220 х 12 ВТлы кабызу җайланмалары, гаражлар өчен электр щитлары. Акчаны күчерү юлы белән дә, кулдан да түләргә була. Тел.: 5-13-90.

Рәхмәт белдерәбез

Жиләк - жимеш питомнигы директоры Владимир Петрович Сафандеевқа матди ярдәмә өчен олы рәхмәтмен белдерәм. Л.Кадыйрова.

Нурлат шәһәре һәм Нурлат районы хакимияте, халык депутатларының берләштерелгән Советы президиумы өтисе Нил Мортаза улының үлүе сәбәпле, район хакимияте башлыгының икътисад буенча урынбасары Фәрит Нил улы Гобәйдуллинның тирән кайгысын уртаклаша.

Район финанс бүлеге коллективы өтисе Нил Мортаза улы Гобәйдуллинның вафат булуы сәбәпле, район хакимияте башлыгының икътисад буенча урынбасары, район финанс бүлеге мөдире Фәрит Нил улы Гобәйдуллинның авыр хәсрәтен уртаклаша.

Нурлат район кулланучылар жәмгыятенә азык комбинаты өтисе, комбинатның пенсионеры Нил Мортаза улы Гобәйдуллинның вафат булуы сәбәпле, район хакимияте башлыгының икътисад буенча урынбасары, район финанс бүлеге мөдире Фәрит Нил улы Гобәйдуллинның авыр кайгысын уртаклаша.

“Дуслык” (“Дружба”, “Туслах”) район газеталары редакциясе өтиләрә, тормыш иптәше һәм агалары Нил Мортаза улы Гобәйдуллинның вафат булуы сәбәпле, шәһәр һәм район хакимияте башлыгының икътисад буенча урынбасары Фәрит Нил улы Гобәйдуллинның, гаиләсенә, туганнарының, якыннарының авыр хәсрәтен уртаклаша.

“Дуслык” (“Дружба”, “Туслах”) газеталары редакциясе 63нче яшендә озакка сузылган каты авырудан соң 60нчы - 80нче елларда газетаның мөхәррире, әдәби хезмәткәрә булып эшләгән, соңгы елларын Казанда яшәгән Нил Инсаф улы Хәйретдиновның вафат булуын тирән кайгы белән белдерә һәм мөрхүмнең туганнарының, якыннарының, гаиләсенә авыр хәсрәтен уртаклаша.

МӨХӘРРИР С.Н.ХӘЙРУЛЛИНА

СӨЙГӘН ЯРНЫ НИЧЕК САЙЛАРГА?

* Башын арткарак чөеп, югары тоткан хатын - кызда “Мин - мин икән, мин кем икән?” дигән авыру көчле була. Андыйларны буйсындырырмын димә.
* Очы өскә күтәрелеп торган “печтик” борынлы туташ вә ханымнардан ераграк йөрү хәерле. Бу - үтә явызлык билгесе.
* Зур авызлыларда сүз тормый. Серезне чышә күрмәгез.
* Жәенке табак битле хатын - кыз ирен

СЫНАМЫШЛАР

иркәләр, аның жаена гына торыр.
* Серле зат эзләсәгез, бит урталарында чокырчылар булганнарда игътибаритегез. Алар ифрат мавыктыргычлар. Өстәвенә гаилә жанлылар.
* Соры күзләләр ышанычлы. Тик кеше сөйләргә яраталар, гайбәтчәннәр. Ялкаурак та булмасалар, бәһәсез булырлар иде.
* Ә иң яхшы кыз - күңеләң хуш килгәнә, әлбәттә.

НУРЛАТ СӘХНӘСЕНДӘ РАМИЛ МИФТАХОВ

БЕЛМИ КАЛМАГЫЗ, КИЛМИ КАЛМАГЫЗ!

10 декабрьдә Район мәдәният йортында якташыбыз - композитор һәм башкаручы Рамил Мифтахов үзенең концерт бригадасы белән “Жырламыйча ничек түзим” дигән зур концерт программасы тәкъдим итә. Концерт 19.00 сәгәтгә була. Билет бәясә - 10 сум. Инвалидлар үткәргән чакта алып, Рамил концерттән жыелган акчаның бер өлешен районның инвалидларга ярдәм фондына күчәрәргә ниәтли.

Идел Буе региональ наркологиә үзәге

Алкогольгә бәйләлектән һәм тәмәкә тартудан бер сәанста кодлаштыру. Табиб М.Б.Багрянцев. Бездә генә!

Тулы анонимлык. Индивидуаль якын килү. Дөвалу барышында пациентның туганнарына да катнашырга рөхсәт ителә. Белешмә бирелә. Консультация, әңгәмә, кодлаштырудан соң күзәтү һәм ярдәм - бушлай!

Язылу һәм әңгәмә дөвалу көнне, жомга 11нче һәм 25нче декабрьдә көндөзгә сәгәт 12дә район мәдәният йорты бинасында уздырыла. РФ Сәламәтлек саклау министрлыгынан 1995 елның 16 гыйнварында бирелгән № 00164 - 30 лицензия.

Шифасы булсын!

БАЛАН

Татарстанда балан бик күп үсә. Аның жимешләрен тәмәм өлгереп житкәч, һава коры вакытта, сабагы белән кисеп алып жыялар. Ул өчкелтемрәк, ләкин өшөгән

баланның өчелеге кими. Балан витаминнарда, шикәргә, органик кислоталарда һ.б. матдәләргә бай. Баланның йөрәк эшчәнлеген яхшыртуы ачыкланган. Халык медицинасында аны эч йомшарту, тирләү, нервларны тынычландыру, бөвелне кудыру чарасы буларак та файдаланалар.

Балан согын болай ясыялар: аны яхшылап юганнан соң кәстрүлгә салырга, 2 кг баланга 250 мл исәбеннән су өстәргә, утка куюп кайнатып чыгарырга, әмма озак итеп кайнатмаска кирәк. Уттан алганнан соң кайнатманы марля аркылы сөзәләр. Озак вакытка саклау өчен сокны яңадан жылытып, банкаларга яисә шешәләргә салырга һәм һава кермәслек итеп ябарга кирәк. 1 л сок ясау өчен 2 кг балан һәм 250 мл су кирәк. Йөклә хатыннарга баланнан ясалган эчемлекләренә куллану киңәш ителми.

ЗЭЙТҮН МАЕ - ТЫЛСЫМЛЫ МАЙ

Соңгы елларда зәйтүннең әлегәчә ачылмаган шифалары мәгълүм булды. Төркиянең “Зәйтүн һәм зәйтүн мае берлеге” рәисе Жаһит Чәтин бу тылсымлы май турында менә нәрсәләр сөйли:

“Зәйтүн мае кан тамырларында кан оешуга юл куймый, шул рәвешчә, кан басымын көйли. Ул кандагы холестерин микъдарын киметә, ашказанының сөңдерү системасы эшчәнлеген жайга сала, гастритка һәм ашказаны жәрәхәтенә каршы бик нәтиҗәле чара буларак кулланыла.

Зәйтүн мае, ми тукумасының таушалуына юл куймау сәбәпле, картаю процессын да акрынайта. Аның составында булган Е витамини рак авыруыннан саклай. Зәйтүн маендагы А, Д, Е һәм К витаминнары, кальций, фосфор һ.б. минераллар сөяк үсешенә ярдәм итә. Моннан тыш, бу май тән тиресен картаюдан саклай, жырчыклар барлыкка килү процессын шактый дәрәжәдә тоткарлай.

(“Заман - Татарстан”нан).

Учредительләр: Нурлат район хакимияте һәм редакциянең хезмәт коллективы.

“Дуслык” район газетасы атнаың чәршәмбе, жомга, шимбә көннәрендә чыга, рус һәм чуваш телләренә тәрҗемә ителә.

Безнең адрес: 423000, Татарстан Республикасы, Нурлат шәһәре, Карл Маркс урамы, 19. Телефоннар: баш мөхәррир - 2-12-14, 2-22-81, мөхәррир һәм җаваплы сәркәтип - 2-18-67, авыл хужалыгы бүлеге - 2-22-51, Советлар, хатлар һәм жәмәгәт оешмалары тормышы, чуваш теленә тәрҗемә буенча мөхәррир - 2-10-44, рус теленә тәрҗемә буенча мөхәррир - 2-14-16, бухгалтерия, реклама бүлеге, фотокорреспондент - 2-15-63.

Газета Татарстан Республикасының мәгълүмат һәм матбуғат Министрлыгында 34 нче номерлы танькылык белән теркәлдә.